

Söndagen efter Jul Matt 2:13-23 *Guds barn*

I dagens text står Josef och hans familj i centrum. Hade det inte varit för de övernaturliga händelserna och evangelistens anmärkningar om profetiornas uppfyllelse skulle det kunna vara berättelsen om en av de hundratusentals flyktingfamiljer som finns runt om på vår jord. I Matteus redogörelse finns det också ett tema på siffran tre. Tre gånger anmärker Matteus att en profetia har uppfyllts, och i tre drömmar leds Josef vidare av en ängel. Jag kommer att utgå från dessa tre drömmar för att möta berättelsen och försöka tränga lite djupare in i dess mening.

Josefs tre drömmar

Den första drömmen

Den första drömmen kommer till Josef strax efter att de tre vise männen har lämnat stallet. En hemresa de gör utan att ta vägen förbi Herodes som ville veta var barnet fanns. I sin dröm möter Josef Herrns Ängel som säger till honom;

Stig upp och ta med dig barnet och hans mor och fly till Egypten och stanna där tills jag säger till dig, ty Herodes kommer att söka efter barnet för att döda det. (v 13)

Josef inser direkt faran och inleder flykten till Egypten direkt på natten. Egypten var också ett bra land att fly till. Det var en romersk provins med många judiska invånare. Bara i Alexandria bodde det runt en miljon judar under det första århundradet. Precis som idag var det också då grannländerna som fick ta emot den absolut största majoriteten av flyktingar. Men till skillnad mot idag så var inte grannländerna dramatiskt mycket fattigare än mer långväga alternativ.

Den unga Maria som precis fött ett barn måste givetvis varit väldigt rädd. Men med den extra kraft en mor får när hon ska skydda sitt barn orkade hon ta sikte på ännu ett långväga mål. Som mor var hon villig att göra vad som helst för att skydda sitt barn. Men Josef då? Detta var inte hans barn. Hade han inte precis baxat med sig sin höggravida hustru den långa vägen till Betlehem. Skulle han nu tvingas till en ny lång och osäker resa för någon annans barn? Om det nu var som så många sagt att det var Messias, Guds son, kunde då inte Gud hitta en bättre lösning än driva honom ut i flyktingens osäkra tillvaro? Man kan bra gissa sig till vad som måste gått igenom Josefs hjärna när han mitt på natten klarvaken funderade på om han bara drömt eller om en ängel verkligen talat till honom. Men Josef tar Maria och hennes barn och beger sig ut i mörkret. Att resa på natten var farligt men så allvarlig var situationen att de lämnar Betlehem innan solen gått upp.

Herodes genomför sedan sitt illdåd och dödar alla barn under två år i Betlehem och området runt omkring. Betlehem var en ”stad” med cirka tusen invånare vid den här tiden så man beräknar att det rörde sig om runt 20 barn. En oerhörd tragedi för ett litet samhälle men inget främmande för Herodes. Denne galning lät döda tre av sina egna söner för att han trodde att de tänkte störta honom. Men det kanske mest makabra dådet han planerade genomfördes aldrig. För att sorgen skulle vara äkta när han dog planerade han nämligen att låta döda mängder av landets förnämsta familjer. Att döda barnen i en liten by som Betlehem var därför inget han tvekade på för att skydda sin tron.

För Matteus får GT:s beskrivning av Rakels klagan över att hennes ättlingar samlas upp i Rama och tvingas till exilen stå som form för det som sker i Betlehem. Men kanske vill

Matteus också säga något mer. Jeremia 31 där man kan läsa om Rakels sorg är egentligen ett positivt kapitel som fortsätter med att Rakel sägs åt att inte längre klaga för folket ska räddas och exilen ta slut. Kanske vill Matteus visa att det mitt i denna tragedi ändå finns ett hopp.

Josefs andra dröm

Efter en tid i Egypten får Josef i en dröm reda på att Herodes har dött. Ängeln säger till Josef att *de* som ville ta barnets liv är döda. Att det står om *de* är ologiskt eftersom det knappast var någon annan än Herodes som var ute efter Jesusbarnet. Men denna pluralform är helt logiskt om man sätter in orden i den ram av paralleller mellan Jesus och Mose som Matteus lyfter fram. Det var i Egypten som Mose flydde bort från Faraos mördande av nyfödda. Det var också bort från Egypten som Mose flydde när hans live ett tag var hotat. Och det är från hans återvändande till Egypten som orden till Josef är hämtade. I 2 Mos 4:19 står nästan ordagrant samma ord om att de som ville döda Mose nu var döda. Precis som Mose återände till Egypten för att inleda folkets befrielse återvänder nu Jesus från Egypten för att inleda Israels och hela världens befrielse. Han är den nye Mose. Som alltid är kopplingen mellan det judiska arvet och Jesus viktigt för Matteus att lyfta fram.

Men Jesus är än mer än en ny Mose, han är det nya Israel. När det står att Josef skulle ta med familjen till Egypten för att profetian ”Från Egypten ska jag kalla min son” skulle uppfyllas så hänvisar Matteus nämligen till Hosea 11:1. Här är det hela det Israeliska folket som beskrivs likt en kollektiv son. Och genom att använda samma ord för Jesus framstår han som det nya Israel.

Jesus tid i Egypten visar alltså att han både är en ny Mose som ska rädda folket och ett nytt Israel som inleder en ny tid. Men alla dessa profetiors infallande betydde troligtvis lite för Josef som kämpade för att sätta mat på bordet för sin fru och hennes son. När han nu äntligen får veta att tiden i flykt var över måste det ha känts underbart. Egypten var som jag sagt inget dåligt ställe för en judisk flykting men bara att äntligen få komma tillbaka till ett normalt liv måste känts väldigt skönt.

Josefs tredje dröm

När Josef för in sin lilla familj i Israels land igen så möts han av en obehaglig överraskning. När Herodes dött delades riket mellan hans tre söner. Och den sonen som fick makten i Judéen och Samarien visade sig vara lika grym och impopulär som sin far, men saknade hans politiska styrka. Detta ledde till att området var mycket osäkert och han genomförde flera grymma aktioner. Josef vågade därför inte återvända till Betlehem som låg inom detta område. Istället får han en ny dröm där ängeln säger till honom att dra sig undan till Gallileen och Nasaret. Om Betlehem var en liten ort så var Nasaret en håla. Byn låg en bit uppe i de Gallileiska bergen och hade max cirka 480 invånare på den här tiden. Matteus skriver till skillnad mot Lukas inget om att familjen kom härifrån från början. Men även om de kom här ifrån så var detta ett nerbyte jämför med en stad närmare landets centrala delar. Inte minst måste detta ha gällt en hantverkare som Josef. Chanserna för en god karriär sjönk ju närmare den Gallileiska vischan de kom.

Här återfinner vi också Matteus tredje och sista anmärkning om att någon profetia går i uppfyllelse: ”Han ska kallas nasaré.”(v 23). En intressant anmärkning men väldigt svår att förstå. Eftersom Nasaret var en ung bosättning finns byn inte ens nämnd i GT över huvud taget. Det kan med andra ord inte finnas någon profet som sagt det som Matteus nu påstår bli

uppfyllt. Men kanske är det just att det inte står i GT som är själva uppfyllelsen. Det kanske inte finns några ord om Nasaret i GT men det finns ett helt tema om att Messias ska komma från en okänd plats. Exempelvis kan man i Jes 53:2 läsa att Messias ska komma från en lika oväntad plats ”... som ett rotskott ur torr mark”. När Filippos i Johannesevangeliet försöker få Natanael att komma och se Jesus reagerar han just så inför Jesus ursprung och utbrister; ”Kan det komma något gott från Nasaret?”. (Joh 1:46)

Man kan alltså i Matteus berättelse se hur Jesus liv styrs utifrån det faktum att han är Messias Guds son. Men detta innebär också att Josefs liv förs i en riktning han själv inte kan styra över. Han kallades utan att be om det att skydda och ta hand om Guds egen son. Men Jesus må ha varit Marias och Guds son men för Josef så var det ett främmande barn. Temat idag är Guds barn och det kan förstås på olika sätt.

Främst kanske i att vi blir Guds barn och arvingar när vi tror. Något som dagens episteltext lyfter fram. (Gal 4:4-7) Men barn kan också läsas bokstavigt vilket de andra två årgångarnas evangelietexter gör där Jesus välsignar barnen och uppmanar oss att bli som dem. Barnen stod nära Jesus och har en Gudsnärhet som vi vuxna saknar. Att tro, det vill säga lita på och vara beroende av någon annan, ligger i barnets natur. Men i Josef och Marias flykt är det Jesus själv som är barnet. Och trots att Jesus är Guds son så är det mycket i honom som återfinns i andra barn. Jesus är totalt utlämnad och sårbar. När Herdes genomförde sitt vansinnesdåd skulle Jesus ha dödats om det inte hade varit för Josef. Barn är oskyddade inför världens ondska. Runt omkring oss finns hundratals miljoner barn som riskerar att råka illa ut. Men dessa är ju inte våra barn, vi har inte satt dem till världen, de kan väl inte vara vårt ansvar, eller?

Josef hade inte bett till Gud om en son som han själv inte var far till. Josef hade inte heller valt att i de oroliga tider som rådde skaffa ett barn mitt i skattskrivningen. Men ändå var barnet hans ansvar. Ett ansvar som Gud gav honom för detta var Guds barn. Och Gud har fler barn. När Jesus lägger händerna på barnens huvud och välsignar dem är det bara ett av alla ställen där han visar att alla barn är Guds barn. Som Josef har vi fått därför ansvaret att ta hand om också dem som vi inte är föräldrar till. Ett ansvar vi får på grund av att de är Guds barn.

I veckans Journal som kommer med dagen läste jag häromdagen om barn i Ukraina, en timmes flygresa från Sverige. Det är pinsamt att det ska behövas rörande artiklar för att man ska reagera över orättvisorna i vår värld. Men den misär som jag läste om och fick se bilder på fick mig att tänka efter vad vi egentligen gör med våra liv. Det finns så mycket lidande runt om vårt privilegierade land men också inom dess gränser. Men vad kräver detta av oss som inte är drabbade? Visst kan vi väl skänka lite pengar under Jul men först måste de egna barnen eller barnbarnen ha en sån, och en sån, och en sån och en sån... Så känner vi nog alla men det är så ruskigt fel att man utan tvekan kan säga att vi genom detta missar Guds mål, ett sätt att beskriva synden. Det är helt enkelt en synd att vi tillåter allt detta lidande att fortsätta, att vi inte tar det ansvar som är vårt.

När tar vi diskussionen om hur vi ska agera inför att församlingen och deras pastor på detta sätt helt öppet lever i synd. Det finns hundra långt mindre alvarliga synder som hade fått oss att riva upp himmel och jord om någon av dem varit så närvarande i våra liv som det faktum att vi inte tar hand om Guds barn. När ska vi inse att ansvaret för flyktningbarnens nöd, missbrukarhemmens barn, de trasiga hemmens barn, de slagna barnen, krigens och svältens barn är vårt.

Josefs uppdrag är också vårt. Han lämnade sitt land för Marias barn, han gav upp de planer han hade för sitt liv för hennes barn. Han gjorde detta för han insåg att Marias barn var Guds barn och så också hans. Inser vi att barnen på vår jord alla är Guds barn och så våra? Och vad är vi i så fall beredda att göra för att sätta stopp för deras lidande?